

ՀՈՎՍԵՓՅԱՆ ԳԱՅԱՆԵ

ՀՀ ԳԱԱ Հ. Աճառյանի անվան լեզվի ինստիտուտի գիտաշխատող  
Էլփոստ՝ tatevik.koloyan@gmail.com

**Հոդվածում քննվում են Լ. Դուրյանի երկերում առկա նորակազմ բառերը:**

Նրա բանաստեղծական ժողովածուները՝ «Կյանք իմացյալ», «Այսքանը իմ կյանքից», և «Մաշտոց» պոեմը իրենց նորաստեղծ բառերով, ինքնատիպ բառակերպումներով բացահայտում են գրողի լեզվամտածողական համակարգը: Նորակազմությունների դիպուկ և հմուտ կիրառություններով բանաստեղծը օգտվում է հայոց լեզվի բառակազմական հնարավորություններից և ստեղծում յուրահատուկ և տպավորիչ նորակազմ բառեր՝ դրանցով իսկ համալրելով հայոց լեզվի բառապաշարը:

Երկնային մարմինների անվանումներով նորակերպ բառերը (արևաբուխ, արևագանգուր, աստղակալ, աստղաթաս, լուսնաօղ), հիմնականում հոդակապով բարդություններ են: Գույն արտահայտող բառերում առանձնացված են երկու խումբ. բառեր, որոնցում չկան գունանուններ (երփնածայն, շառագունեղ, հրադեղծան), և նորակազմություններ, որոնց բաղադրիչներից մեկը որևէ գունանուն է (կապտահուր, կապտագուլալ, կապտախիտ): Շատ են բայահիմք վերջնաբաղադրիչներով կազմված նոր բառերը (զուլալահոս, սրբատարած, հանճարախոս): Վկայվում են նաև -ություն, -մունք, -ք վերջածանցներով բազմաթիվ կազմություններ: Նորակազմ բառերի շարքում առկա են հայրենիքին, հայոց լեզվին վերաբերող բառեր ու արտահայտություններ (հայածուխ, ազգաշուք):

Նորաբանությունների, նոր իմաստների, նորակազմ բառերի ստեղծումը միշտ էլ խթանել է հայոց լեզվի բառապաշարի համալրման գործընթացը:

**Բանալի բառեր՝** բառապաշար, նորաբանություն, բառաբարդում, ածանցում, անձնավորում, հանգավորում, դիպվածային կազմություն:

Հայոց լեզուն բարդ, շարունակաբար փոփոխվող համակարգ է, որում ամենաշարժունը բառապաշարն է: Փոփոխությունների արդյունքում անընդ-հատ համալրվում է բառային կազմը նոր միավորներով, նորաստեղծ բառե-րով, նորաբանություններով: Այդ փոփոխությունները հստակ երևում են հատկապես գրական ստեղծագործություններում: Բառային կազմի համալ-րումն ընթանում է ի հաշիվ նորաբանությունների: Հայ լեզվաբանները միշտ առանձնահատուկ ուշադրության են արժանացրել բառաստեղծման, բառի-մաստային փոփոխության համակարգի զարգացումը:

ՀՀ ԳԱԱ լեզվի ինստիտուտի հրատարակած «Նոր բառեր» բառարանի Ե և Զ պրակներում առկա են Լ. Դուրյանի «Կյանք իմացյալ» ժողովածուից նորակազմ և նորիմաստ բառեր, որոնք հնարավորություն են ընձեռում ու-սումնասիրելու բանաստեղծի ստեղծած բառաշխարհը (նորակազմ բառեր, բառաբարդում, -ություն, -մունք, -ք ածանցներով բառեր):

Լյուդվիգ Դուրյանը մեր այն բանաստեղծներից է, որոնց հենց առաջին ստեղծագործական քայլերը արժանացել են ուշադրության և գնահատանքի: Ա. Դուլիսանյանը ուշագրավ և շատ հետաքրքիր մտքեր է արտահայտում բանաստեղծի դատեր՝ Սիրանուշ Քրիստոսատուրյանի հրատարակած ան-տիպ երկերի ժողովածուի մեջ զետեղված բանաստեղծությունների մասին և, ի դեպ, հիշում է նաև, որ երբ Սուրեն Աղաբաբյանը կարդացել է բանաստեղ-ծի «Արշալույսի երգեր» անդրանիկ ժողովածուն, ասել է, որ այս տղան «հո-գում աստվածային կայծ ունի, ազնիվ խմորից է շաղախված»<sup>1</sup>:

«Արշալույսի երգեր»-ին հաջորդել են նոր ժողովածուներ, պոեմներ: Լ. Դուրյանի բանաստեղծությունների քննարական շունչը ոգևորել է մեր երգա-հաններին, որոնք երգերի են վերածել նրա շատ ստեղծագործություններ, և որոնք այնպես գեղեցիկ կատարում են մեր անվանի երգիչ-երգչուհիները:

Լ. Դուրյանը ինքնատիպ լեզվամտածողությամբ և լեզվազգացողու-թյամբ ստեղծագործող է: Եվ պատահական չէ, որ նրա ստեղծագործություն-ները հետաքրքրում են և՛ գրականագետներին, և՛ հատկապես լեզվաբաննե-րին: Լ. Դուրյանի ստեղծած պատկերները ուշագրավ են և հետաքրքիր. ան-ձնավորումը բանաստեղծների սիրած հնարքներից է. ահա այդպիսի մի օրի-նակ Լ. Դուրյանի մի բանաստեղծությունից<sup>2</sup>. «Սարերը սերմնացան են, ամ-

<sup>1</sup> Ա. Դուլիսանյան, Լյուդվիգ Դուրյանի անտիպ բանաստեղծությունները, Գրական թերթ, 04.02.2020:

<sup>2</sup> Լ. Դուրյանի կազմած նոր բառերը բերվում են շղատառ :

պավարս են, ուժեղ» (ամպավարս բառը Լ. Դուրյանի կերտած նոր բառերից է). սարերի պատկերն ամբողջանում է, երբ ամպերի նման վարսեր ունեցող սար-ծերունիների մորուքները համեմատվում են ջրվեժների հետ. «Ձեր բազուկներն են ժեռ, // Ու ձեր հայացքն է վեհ, // Դուք ամպավարս, ուժեղ, // Մորուքներով ջրվեժ»<sup>3</sup>:

Լ. Դուրյանի նախասիրած բառակազմական եղանակներից է բառաբարդումը: Նրա ստեղծած նորակազմությունների մեջ շատ են այն բառերը, որոնց առաջին բաղադրիչները երկնային մարմինների անվանումներ են՝ արևազանգ, արևահոսք, արևաբուխ, արևագանգուր, աստեղնահուր, աստղակատար, աստղաշաղոտ, աստղագահ, աստղակալ, աստղաթաս, աստղատարածք, լուսաստղային: Այս բառերից ամեն մեկը գործածվում է մի յուրօրինակ պատկեր ստեղծելու համար. օրինակ՝ «Դու երգեհոն, արևաբուխ փառքի շեփոր», այն եղեգնը, որ երկնել է «բոցեղ փրկիչ-վիշապաբաղ» (ԿԻ, էջ 39), հայոց լեզուն բանաստեղծի համար ոչ միայն ճախրանք, երազը պահպանող սուր է, այլև լույս տարածող արևազանգ «Լույս տարածող արևազանգ // Արդարություն ծնող ցասում» (ԿԻ, էջ 38):

Նորակազմ բառերը ավելի շատ են հայրենիքին, հայոց լեզվին վերաբերող բանաստեղծություններում՝ ազգաշուք տառ, հայածուխ տուն, համառակամք հաղթություն և այլն:

Դիմելով Արարատին՝ բանաստեղծը գրում է, որ լեռը հիշեցնում է բուրրին Հայկազորեղ քաջերի անունները, որոնք իրենց կյանքն են նվիրել, «որ մեր հողում չբազմանան եղեռնությամբ մեզ ավերած խևաբնազդ վայրենիք» (ԿԻ, էջ 39): Բերդաշար են ժայռերը՝ ժայռերի շարք, որ բերդի նման պաշտպանում են «սրընթաց քերծին թառած Նորավանքը» (ԿԻ, էջ 39):

Նկատելի է, որ կան այնպիսի բարդություններ, որոնց երկրորդ բաղադրիչը բայարմատ է, օրինակ, աչքագբաղ, ավնաորոն, ոտքաքաշ, գիշերագալ (հավանաբար արևագալի նմանությամբ), գարունախոս, շահաշորթ, օրենքարար, թափառատանջ, հիմնագետ, աստղատես, շշուկաշարժ, դողապարուր, հավերժախուժ, սրտաեռ, դժոխաեռ, ցուքածուփ, փետրասահ, զուլալահոս, մաշտոցահնար, անձրևամաշ, մեղքատարած և այլն:

Հատկանշական է, որ որպես երկրորդ բաղադրիչ հանդես է գալիս-խոս բայարմատը: Այսպիսի օրինակները Լ. Դուրյանի պոեզիայում բազմաթիվ են՝ ծննդախոս, գարունախոս, իրավունքախոս, արբազնախոս, ջերմախոս,

<sup>3</sup> Լ. Դուրյան, Կյանք իմացյալ (այսուհետև՝ ԿԻ), Ե., 2008, էջ 12:

զղջախոս, փրկախոս, վարդախոս, երանախոս, դարախոս, արևախոս և այլն: Բերենք մի քանի բնագրային օրինակ Լ. Դուրյանի «Կյանք իմացյալ» ժողովածուից. «Որ հայն իմանա, իմանա՝ գիրքն այդ // Ծննդախոսն է նաև իր ազգի» (ԿԻ, էջ 294), «Վարքն էր տիրամեծ Աստըծո՝ Հիսուսի, // Գերագույն փրկչի՝ բյուր իմաստներով սրբազնախոս...» (ԿԻ, էջ 373), «Բայց զղջախոս՝ ես քեզ պաշտել եմ կրկին // Ու լացն աչքիս՝ քո աչքերին եմ նայել» (ԿԻ, էջ 150), «Դու գորգի վրա փովեցիր թավիշ, // Շուրթերդ դարձան վարդախոս ավիշ» (ԿԻ, էջ 143):

Պատկերավոր են -ծուսի արմատով բառերը: Լեզվում արդեն գործածվող -ծուսի բաղադրիչով բառերի համաբանությամբ (ալեծուսի և այլն) Լ. Դուրյանը ստեղծել է մի շարք նոր բառեր. ճկունածուսի «Ճկունածուսի բոցի եղեգ // Ծնվեց հուրհեռ պատանեկիկ» (ԿԻ, էջ 16), ցոլքածուսի «Ցոլքածուսի ջրերի վրա // Պալատի ստվերն էր խայտում» (ԿԻ, էջ 54), խենթածուսի «Փռվել էր տիկին Պոլիսը // Լույսերի խենթածուսի քողի տակ» (ԿԻ, էջ 57), քողածուսի «Լույսն այնպես լավ էր // Իջնում քողածուսի ու վարդավառ» (ԿԻ, էջ 24):

Ուշադրության են արժանի նաև -հույզ արմատով հետևյալ նորակազմությունները. աստղահույզ (ԿԻ, էջ 24), աստեղնահույզ (ԿԻ, էջ 24), ցոլքահույզ (ԿԻ, էջ 233), խենթահույզ (ԿԻ, էջ 166), հուզազմայլ (ԿԻ, էջ 262), դողահույզ (ԿԻ, էջ 88), երանահույզ (ԿԻ, էջ 174) և այլն:

Անդրադառնալով գույն արտահայտող բառերին՝ հարկ է նշել, որ Լ. Դուրյանը բանաստեղծական հնարամտություններով, առանց գունանունները գործածելու պատկերավոր կերպով կերտում է նոր բառեր. օրինակ. հրադեղձան «Քո աչքերը՝ սև թուզ, // Ու վարսերդ՝ շո՛գ, շո՛գ հրադեղձան» (ԿԻ, էջ 29), երփնածայն «Քո ծառերը վանք են կանաչ, // Զանգ-պտուղով երփնածայն» (ԿԻ էջ 160), շառագունեղ «Ես խմեցի գինի, // Շառագունեղ արև» (ԿԻ, էջ 209), ծիրանահորդ «Եվ այդ հուրը արդեն ծիրանահորդ՝ // ծածկում է սարափեշ գյուղ ու այգի» (ԿԻ, էջ 67), հրդեհավարս «Իմ դեմ արդեն հրդեհավարս պարում է կին, // Պարում է հեթանոս կրոնը շոգ» (ԿԻ, էջ 183), ոսկեմեղու «Առվի խոխոջները // Խմբերգում են արծաթ, / Վազի բողբոջները // Ոսկեմեղու դարձան» (ԿԻ, էջ 61):

Կապույտ գունանվանումը հեղինակը գործածում է որպես լույսի, եռանդի, ցնորքի զգացումի խորհրդանիշ և դրանցով ստեղծել է նորակազմություններ. կապտախուժ «Ծովը կապտախուժ // Քայքայն իմ դարձնում էր սահուն, հպանցիկ» (ԿԻ, էջ 121), կապտախիտ «Առավոտը աշնան // Պաղ էր ու կապտախիտ» (ԿԻ, էջ 67), կապտալույս «Եվ կապտալույս քարանձավում //

Իմ սուրբ լեռան...» (ԿԻ, էջ 37), կապտահուր «Ու բաց թողեց նա իմ սրտում կապտահուր մորմոք ու ցավ» (ԿԻ, էջ 84), կապտազուլալ Շահաբը հրապուրիչ էր.... կապտազուլալ գետակով (ԿԻ, էջ 3):

Կան բառեր, որոնք վկայված են բառարաններում, բայց Լ. Դուրյանը դրանք գործածում է այլ իմաստով. օրինակ, հնախոս բառը ըստ բառարանների<sup>4</sup> նշանակում է «հնագետ, հին անցքերի մասին պատմող» (ԱՀԲԲ, էջ 878)<sup>5</sup>, իսկ Լ. Դուրյանը գրում է. «Մեր հնախոս ցավի առաջ // Կանգնել էիր դու միայնակ»<sup>6</sup>: Տեղագետ բառը բառարաններում առկա «տեղագիտության մասնագետ» իմաստով (ԱՀԲԲ, էջ 1430), բայց Դուրյանը գրում է. «Դու առաջնորդ քարավանի, // Օազիսի տեղագետ» (ՄՄ, էջ 20):

Հետաքրքիր կազմություն է հրաշքազուն-ը, որը նա ստեղծել է դյուցազուն, քաջազուն բառերի նմանությամբ. «Ինչքա՛ն, ինչքա՛ն // Կուզեի ես, // Որ աշխարհն այս // Հուզեի ես //, Ինչպե՛ս ինչպե՛ս // Քո սիրտ-լեզուն, // Երգող լեզուն հրաշքազուն» (ԿԻ, էջ 216):

«Մեսրոպ Մաշտոց» պոեմում Լ. Դուրյանը փառաբանում է հայոց գրերն ստեղծողին. «...ես կկերտեմ կերպարանքը քո // Եվ տարածական ուժդ համաստեղ<sup>7</sup>, Կփառաբանեմ վայելույզ խղճով»<sup>8</sup>: Մաշտոցի առաքելությունը գրապարգև նվիրումն է՝ «Քեզ ծնեց ազգս, ...որ գրապարգև նվիրումը քո // Կոչվեր մայրենի». նա ծնվել էր, որ ազգն ունենար «զորք, հուռթի տառազորք», «որ աշխարհը լույսով գրավեր», զորք, որ պահպաներ հայի ինքնությունը և պաշտպաներ հայրենիքը: Մաշտոցի թիկնոցը ծիրանաեռ է, լուսերգվում է նրա մեջ «գոհացումի հաճույք», և նա գոհ է, հաղթածին: Լ. Դուրյանը գրում է. «...ստեղծեցինք գրոց պահություն<sup>9</sup>, Գահություն խոհի»: Պոեմում նույնպես կան բառեր, որ վկայված են բառարաններում, սակայն Դուրյանը գործածում է այլ իմաստով. դրանցից է պոեմում բերված «Բայց նոր

<sup>4</sup> Է. Աղայան, Արդի հայերենի բացատրական բառարան (այսուհետև՝ ԱՀԲԲ), Ե., 1976, էջ 878: Ստ. Մալխասեանց, Հայերեն բացատրական բառարան (այսուհետև՝ ԿԻ), հ. III, Ե., 1944, էջ 115:

<sup>5</sup> Տե՛ս նաև՝ Ստ. Մալխասեանց, Հայերեն բացատրական բառարան (այսուհետև՝ ՄՀԲԲ), հ. III, Ե., 1944, էջ 115:

<sup>6</sup> Լ. Դուրյան, Մեսրոպ Մաշտոց (այսուհետև՝ ՄՄ), Ե., 1976, էջ 75:

<sup>7</sup> Համաստեղ բառը պոեմում չի գործածվում բառարաններում վկայվող իմաստներով. կարծում ենք՝ այն նշանակում է «ամեն ինչ ստեղծող»:

<sup>8</sup> Բնագրային օրինակները նշված հրատարակությունից են:

<sup>9</sup> Պահություն բառը կա Ստ. Մալխասյանի բառարանում, բայց այլ իմաստով՝ պահութիւն՝ «հազուադէպ բառ» նշումով և «պահելը, սնուցանելը (անասուններ)» բացատրությամբ. ՄՀԲԲ, հ. IV, էջ 40:

հացի բույրով երազը հոգուդ Մատաղերամ ճախը է առել դաշտերում»: Մատաղերամ բառը հայերեն բացատրական բառարաններում ունի «մատաղ երեխաների՝ մանուկների խմբին պատկանող» իմաստը (ԱՀԲԲ, էջ 974, ՄՀԲԲ, հ. III, էջ 265 )<sup>10</sup>, իսկ Դուրյանը գործածել է երազ բառի համար:

Լ. Դուրյանը ստեղծում է նոր բառեր տարբեր ածանցներով. –ություն ածանցով բավական նոր բառեր կան և՛ «Մեսրոպ Մաշտոց» պոեմում, և՛ «Կյանք իմացյալ» ժողովածուում. վառքություն «Հրայրքը լուսաբացի// Վառքությամբ տունս օծեց» (ԿԻ, էջ 194), ցինություն «Որ ցինությունը ցրիվ գացմահ» (ՄՄ, էջ 80), մտքագործություն «Բայց միասնությամբ մտքագործության՝ // Առավել էիք դարձել երկվորյակ» (ԿԻ, էջ 295), խոսքություն «Կային տառերը, // ...որ հղկվել ու դարձել էին խոսքության ազնվական շունչ» (ԿԻ, էջ 371), արևություն «Օ,կին..., // աղոթում եմ քեզ խոնարհ, ծնկաչոք, //...Արևությունը քո ներշնչելու» (ԿԻ, էջ 152), «Տարածվում է տիեզերքում Աստծո երգ//, Դու պարում ես արևության տարափով» (ԿԻ, էջ 193), տարեցություն «Անջատվել եմ արդեն հախտուն հրաշքներից, // Հաղթող տարեցությամբ հանդարտվել եմ արդեն» (ԿԻ, էջ 17), շաղություն, «Հող..., թող անձրևային շաղությունն առատ...// Իջնի քո երազանքին» (ԿԻ, էջ 333), մտքապահություն «Ազգին բնորոշ բազում պատումներ // Պահպանվել էին միայն քո մտքապահությամբ» (ԿԻ, էջ 370), սրբաբույրություն «Գութով նվաճված գահի պաշտամունք--/Սրբաբույրությամբ արարված հմուտ...» (ԿԻ, էջ 155), շողերգություն «Ա՛խ, դառնում է աշխարհն աչքիս // Շողերգության դրախտ աշխարհ» (ԿԻ, էջ 133), արշալույսություն, «Նրանք քեզանով գումարված անհուն, // Դու դարձ՝ արևի արշալույսությամբ» (ԿԻ, էջ 151), ռխեմություն «Մի թող, որ օտարը ռխեմությամբ համառ // Իր լեզվով մեր լեզուն կուլ տա...» (ՄՄ, էջ 85), նազանքություն «Եղեգն այդ ուներ թևող, շենշող այգ // Եվ նազանքությամբ զուգված հասակ» (ԿԻ, էջ 224), անգղություն «Որ անգղությունը աղավնության դեմ // Էլ չհարձակվի» (ՄՄ, էջ 80), այգություն «Ա՛խ, մի հավքով երամ... երկու հոնքերն են հավք, բորբ այգության շերամ...» (ԿԻ, էջ 197), բախտություն «Վերադարձել եմ հայրենիք // Մեծ բախտությամբ» (ԿԻ, էջ 206), դրախտություն «Տեսիլքներն իմ երազանքի--/Դրախտություն գալիքն են հաշտ» (ԿԻ, էջ 114), մահություն «Անմահության գաղտնիքի // Եվ մահության գաղտնիքի խորքը կսուզվես» (ԿԻ, էջ 207):

<sup>10</sup> Ժամանակակից հայոց լեզվի բացատրական բառարան (այսուհետև՝ ԺՀԲԲ), հ. III, Ե., 1974, էջ 485:

Սրանք հիմնականում դիպվածային կազմություններ են:

-Մունք վերջածանցով են կազմված հետևյալ բառերը. դաղձաբուրմունք «Ես ծնվեցի որպես անվե՛րջ երեխա...// Մորս կաթը դաղձաբուրմունք էր ավիշ» (ԿԻ, էջ 208), մազաբուրմունք «Եվ դու ժպտաս մազաբուրմունք՝ վերացումով երազի, // Շուրթիդ ցողը տաս իմ շուրթին....» (ԿԻ, էջ 142), ծլաբուրմունք «Շուրջբոլորս փռված էին // Ծլաբուրմունք դաշտե՛ր, դաշտե՛ր» (ԿԻ, էջ 133):

-Ք վերջածանցով են հետևյալները. աստղատարածք «Դու ամենուր, դու ամեն տեղ իրական, // Քեզանով է աստղատարածքը հևում» (ԿԻ, էջ 173), ծլաժայթք «Դու սերնդահունդ, բույլ դու ծլաժայթք, // Հաստատության ուժ, հաստատության ժայռ...» (ԿԻ, էջ 151), վարդահրայրք «Նա հերարծակ, // Հագել է ոչ թե շոր, // Այլ՝ լուսայգի վարդահրայրքը թափանցիկ» (ԿԻ, էջ 151), արևահոսք «Թո՛ղ համբուրեմ, որ զորանա // Արևահոսքն իմ կարոտի» (ԿԻ, էջ 88):

-Ություն, -մունք, -ք վերջածանցներով նորաստեղծ բառերի ճիշտ և հմուտ հանգավորմամբ Լ. Դուրյանը պահպանում է բանաստեղծության մեջ դրանց պատկերավոր կիրառումը՝ օգտվելով բառակազմական անսահման հնարավորություններից և հարստացնելով հայոց լեզվի բառապաշարը:

Նրա ստեղծագործություններում գործածված բոլոր նորակազմ բառերը հնարավոր չէ ներկայացնել մեկ հոդվածի շրջանակներում: Լ. Դուրյանը իմացյալ կյանք ապրեց, և կարծում ենք, որ նրա ստեղծած նորաբանությունների մի որոշակի մաս կդառնա ընդհանուր գործածական և տեղ կգտնի հայոց լեզվի բառարաններում:

### **Օգտագործված գրականության ցանկ**

1. Լ. Դուրյան, Մեսրոպ Մաշտոց, Ե., «Սովետական գրող», 1976:
2. Լ. Դուրյան, Կյանք իմացյալ, Ե., «Ոսկան Երևանցի», 2008:
3. Է. Աղայան, Արդի հայերենի բացատրական բառարան, Ե., Հայաստան, 1976:
4. Ստ. Մալխասեանց, Հայերեն բացատրական բառարան, հ. III, Ե., Հայկական ՍՍԴ պետական հրատարակչություն, 1944-1945:
5. Ժամանակակից հայոց լեզվի բացատրական բառարան, հ. III, Ե., 1974:

---

## THE NEWLY FORMED WORDS IN L. DURYAN'S WORKS

HOVSEPYAN GAYANE

*Senior Researcher at the Languagee Institute after H.Acharyan, NAS RA*

*e-mail: tatevik.koloyan@gmail.com*

The article examines the newly formed words in L. Duryan's works.

His poetry collections "Known life", "This much from my life" and the poem "Mashtots" reveal the writer's language-thinking system with its newly created words and original word formations. With precise and skilful use of new word formations, the poet takes advantage of the lexical possibilities of the Armenian language and creates unique and impressive new words, thus adding to the vocabulary of the Armenian language.

Newly created words with the names of celestial bodies - arevabukh (sunburst), arevagangur (sun curl), astghakal, astghatas (star cup), lusnaogh (moon ring), are mostly complications with the use of articles. There are two groups of words expressing color: words in which there are no names of colors (yerpnadzayn - multicolor, sharagunegh - bright red, hradeghdzan), and new formations, where one of the components is the name of a color (kaptahur - bright blue), kaptazulal - clean blue, kaptakhit - dense blue). There are many new words formed with endings based on verbs (zulalahos - clean water streaming), srbatarac - sanctified), hanjarkhos - genius speaker). There are also many formations with the suffixes - utyun, -munq, - q. Among the newly formed words, there are words and expressions related to the homeland, the Armenian language (hayatsukh - Armenian home/family, azgashuq nationwide).

The creation of neologisms, new words and new meanings has always stimulated the process of replenishing the vocabulary of the Armenian language.

**Keywords.** vocabulary, neologism, wording, derivation, personification, rhyming, alliteration.

---

## НОВЫЕ СЛОВА В ПРОИЗВЕДЕНИЯХ Л. ДУРЬЯНА

ОВСЕПЯН ГАЯНЭ

*Научный сотрудник Института языка*

*им. Р. Ачаряна НАН РА*

*электронная почта: tatevik.koloyan@gmail.com*

В статье рассматриваются новые слова в произведениях Л. Дурьяна.

Его поэтические сборники «Къянк имацал» (Жизнь, как она есть), "Айсканн им кянкиц" (Отрывок из моей жизни) и поэма "Маштоц" раскрывают языково-мыслительную систему писателя своими новосозданными словами и оригинальными словообразованиями. Точно и умело используя новообразования, поэт использует лексические возможности армянского языка и создает уникальные и впечатляющие новые слова, пополняя тем самым словарный запас армянского языка.

Новообразованные слова с названиями небесных тел (солнечные лучи, солнечный завиток, звездный кубок, лунное кольцо) чаще всего являются артикуляционными усложнениями. Есть две группы слов, обозначающих цвет. Слова, в которых нет названий цветов (многоцветный, ярко - красный), и новообразования, одним из компонентов которых является название цвета (пламенно-синий, чисто-синий, густо-синий). Появилось много новых слов, образованных с окончаниями на основе глаголов (чисто-течный, гениально-говорящий). Также много образований с суффиксами - утюн, -мунк, -к. Среди новообразованных слов есть слова и выражения, связанные с родиной и с армянским языком (армянский очаг).

Создание неологизмов, новых значений, новых слов всегда стимулировало процесс пополнения словарного запаса армянского языка.

**Ключевые слова.** лексика, неологизм, формулировка, деривация, олицетворение, рифмование, аллитерация.

Հոդվածը ներկայացվել է խմբագրական խորհուրդ 08.09.2022թ.:

Հոդվածը գրախոսվել է 22.09.2022թ.: